

“Halk Kentsel Dönüşümü Tartışıyor”

TMMOB Şehir Plancıları Odası

Kentsel Dönüşüm Sempozyumu, 18 Kasım 2006

1. Oturum

Son dönemde gündemde yer tutan Dönüşüm Alanları Yasa Tasarısı'nı değerlendirmek ve hızla artan kentsel dönüşüm projelerini sosyal, ekonomik ve mekansal boyutlarıyla ele almak üzere 18 Kasım 2006 tarihinde Ankara'da Kentsel Dönüşüm Sempozyumunu gerçekleştirdik. Sempozyumda sunulan bildirilerin büyük bir kısmı Planlama dergimizin Kentsel Dönüşüm dosyalı 2006/2 sayısında yer aldı. Sözkonusu sayıda sempozyumun ilk oturumunda yer alan Ankara ve İstanbul'da farklı kentsel dönüşüm proje alanlarında yaşayan mahalle temsilcilerinin konuşmalarına yer verememiştik. Ankara Dikmen Vadisi Barınma Hakkı Bürosundan Tarık Çalışkan, İstanbul Mahalle Dernekleri Platformundan Erdoğan Yıldız ve Muammer Şimşek, Sulukule Roman Kültürünü Geliştirme Derneğinden Mehmet Asım Hallaç ve Şükrü Pünlük'ün konuşmacı olarak buldukları oturumda yapılan sunuşları ve sempozyum katılımcılarının değerlendirmelerini “Halk Kentsel Dönüşümü Tartışıyor” başlığıyla yayımlıyoruz.

Tarik Çalışkan (Ankara Dikmen Vadisi Barınma Hakkı Bürosu)

Dostlar,

Öncelikle Dikmen Vadisi Halkı olarak, bu sempozyumda bize de söz hakkı veren, böylelikle çılgınlığımızı siz değerli katılımcılara ve kamuoyuna duyurumuzda katkı sunan Şehir Plancıları Odası Genel Merkez ve Ankara Şubesi'ne teşekkürü bir borç biliriz.

Şehir Plancısı dostlarımız, yalnızca bu gün bu sempozyumda değil; Mimarlar Odası Ankara Şubesi ve Çevre Mühendisleri Odası Ankara Şubesi ile birlikte, öteden beri mücadelemizin bir çok evresinde de her zaman yanımızda oldular, bize katkı sundular.

Dostlar,

Dikmen Vadisi Halkı için “Kentsel Dönüşüm”, ne yazık ki son derece olumsuz anlamlar içeren, aynı zamanda biz yöre halkının yaşamının merkezine oturmuş bildik bir kavramdır. Dikmen Vadisi Halkı için “Kentsel Dönüşüm”, insanca bir yaşam, güvenli bir gelecek özlemimizin ve öncelikle “barınma hakkımız”ın yok sayılması demektir. Dikmen Vadisi Halkı için “Kentsel Dönüşüm”, yaşamlarımızın bir karabasana dönüşmesi, evlerimizdeki ve mahallemizdeki huzurun bozulması, gözlerimizdeki ışığın, çocuklarımızın gülüşlerinin çalınması demektir.

Ancak sanmayın ki “Kentsel Dönüşüm”e bu anlamı bizler öylesine verdik. Dikmen Vadisi Halkı için “Kentsel Dönüşüm” son derece tatsız, ülkütücü, düşman bir olgudur. Çünkü

PLANLAMA
2006/4

Ankara Büyükşehir Belediyesi ve Belediye Başkanı İ. Melih Gökçek ile yandaşları için “Kentsel Dönüşüm”; doğrudan “rant” demek, birilerinin cebini kasasını doldurması demek, bir avuç varlıklı kesim için biz yoksulların yok sayıldığı bir dünya kurmak demektir. Diyebiliriz ki bizler, “Kentsel Dönüşüm” adı altında ne gördüysek, ne yaşadysak, yalnızca onu konuşuyoruz.

Dikmen Vadisi, Ankara'nın Çankaya İlçesi'nde Dikmen semtinde yer almaktadır. Bir ucu Kızılay ve Bakanlıklar semtine doğru kentin merkezine, neredeyse aşağıda Meclisin bahçesine kadar uzanırken; diğer ucu yukarıda çoğunlukla Ankara'nın varlıklı kesimlerinin yaşadığı Or-An ve Yıldız semtleriyle buluşmaktadır. Bu açıdan son derece merkezi bir bölgedir. Aynı zamanda bu doğal vadi, Ankara'nın belli başlı yeşil alanlarından biridir.

Geçmişte bu vadi, bu gün için Ankara şehri tarafından çoktan yutulmuş olan eski Dikmen Köyü'nün toprakları idi ve köylüler için hayvanların otlatıldığı bir mezra işlevi görmekteydi. Aynı zamanda vadi, Dikmen Köyü Çeşmesi'nden doğan bir akar suya yataklık yapmaktaydı.

Bizler, milyonlarca insan gibi, ekonomik ve sosyal nedenlerle, insanca yaşayabilmek ve ekmeğimizi kazanabilmek için ülkenin dört bir yanından Ankara'ya gelerek, 1970'li yılından başlayarak Dikmen Vadisi'ne yerleştik. Nice zorluklara katlanarak, alınterimiz ve emeğimiz ile bir avuç toprak üzerinde bir göz kondularımızı yaptık.

Her gecekondu bölgesinde olduğu gibi, önceleri kimseler sormadı halimizi hatırlamızı. 1980 öncesi siyasi çalkantıların yaşandığı dönemde, çoğunlukla yalnızca bir “asayiş sorunu” olarak görüldük; vadede ilk yerleşimin başladığı yıllarda onlar yıktı biz yaptık. Bu yıllarda kent yaşamının temel gereksinimlerini hep kendi olanaklarımızla temin etmeye çabaladık. Yollarımızı kendimiz açtık, su şebekelerini kendimiz döşedik, elektrik kablolarını kendimiz çektik.

Geçen süreçte mahallelerimiz büyüdü; sokaklarımız, caddelerimiz oluştu; artık dikkate alınması gereken bir kalabalığa ulaşıncaya; her seçim dönemi takım elbiseli beyler lüks arabaları ile gelip nutuklar çekmeye, vaatlerde bulunmaya, gelip oyumuzu almaya başladı. Bu süreçte mahallelerimiz isim alıp, evlerimize kapı numaraları verildi; suyumuz elektriğimiz bağlandı, sınırlıda olsa alt yapı hizmetleri bize de sunulmaya başlandı.

Yıllar geçti, diktiğimiz fidanlar büyüdü ağaç oldu, bu evlerde doğan çocuklarımız büyüdü meslek, aile sahibi oldu. Başkent Ankara'nın gelişmesine tanık olduk; inşaatlarında işçi, lokantalarında garson, mağazalarında tezgahlar olarak çalışıp, biz de onun gelişmesine katkı sunduk.

Gün geçtikçe gelişen Ankara, düne kadar bir otomobilin bile girmekte zorlandığı vadimizi de içine aldı; düne kadar adı yeri bile bilinmeyen vadimiz, 90 lı yıllar sonrası neredeyse kentin merkezinde kaldı. Dolayısıyla, bulunduğumuz bölgenin, rant değeri son derece büyüdü.

Türkiye'de ilk kentsel dönüşüm projesi, belki de bu nedenle Dikmen Vadisi'nde, 90 lı yıllarda başlatıldı. Dönemin yerel iktidarı tarafından, toplam 5 etap olarak düşünülen bu projenin 1. ve 2. etapları, bu yıllarda vadinin çehresini değiştirmeye başladı. Bu yıllarda tamamlanan ilk iki etap, yıllardır vadede yaşayanların haklarını kısmen de olsa gözeten, rant amacı kadar insan faktörüne de yer veren bir nitelik taşımaktadır.

Ancak her birimizin gözlemlediği siyasal, sosyal ve iktisadi gelişmeler; eğitimden sağlığa, sosyal güvenlikle ulaşımaya değin bir çok kamusal alanda yaşanan liberal dönüşümler, insani değer ve kazanımlar yerine mutlak kar amacını öne alan yaklaşımlar; zamanla bu projede de kendini göstermeye başladı. Nitekim

2006 yılına geldiğimizde, Ankara Büyükşehir Belediyesi 17 Şubat 2006 tarihli Belediye Meclisi toplantısında, önceki meclis kararlarını ve bu yöre halkına sağlanan hakları yok sayarak, “Dikmen Vadisi 3, 4 ve 5. Etap Kentsel Dönüşüm Projesi Esasları”nı yeniden belirledi.

Biz Dikmen Vadisi halkının görüşü alınmadan, bize bilgi dahi verilmeden alınan bu tek yanlı Belediye Meclisi kararı ile, gerek tapulu veya tapu tahsis belgeli, gerekse hiçbir belgesi olmayan biz konut ve toprak sahibi binlerce vatandaşın Anayasal güvenceye sahip “barınma hakkı” başta olmak üzere en temel hakları yok sayıldı, gelecekle karartıldı.

Büyükşehir Belediyesi, bu proje ve yeni belirlediği koşullar ile bize ne önermektedir ?

Öncelikle Belediye, yürürlükte bulunan ilgili mevzuatta da yer alan “uzlaşma” yolunu, projenin yaşama geçirilmesinde temel usul olarak belirlemiştir. Kentsel dönüşüm projelerinde “uzlaşma”, sıkça başvurulan; ancak özünde, kamu gücü kullanılarak kimi tek yanlı koşulların halka dayatılması anlamına gelen, gerçekte kamu yararına aykırı siyasi veya mali niyetleri gizlemeye dönük kurnazca bir aldatmacadır. Nitekim Ankara Büyükşehir Belediyesi’nin bu usul kapsamında önümüze koyduğu sözleşme koşulları ve sonrası yaşananlar, bu gerçeği açıkça göstermiştir.

Belediye bizlere;

-Belgeli (yani tapulu veya tapu tahsis belgeli) konut sahiplerinden, proje sonrası yörede bir konuta sahip olabilmeleri için; en az 400 metrekare toprak, 30 milyar TL para talep etmektedir. Eğer 400 metrekare toprağımız yoksa, eksik kısım için metrekare başına 450 YTL ayrıca para talep etmektedir.

-Belgesiz konut sahiplerine ise, onları uygun koşullarda “yerinde ıslah” etmek yerine, 16 milyar TL karşılığı “Doğu kent”te arsa önermekte, ancak bu arsa üzerine belediyenin belirlediği projeye uygun dubleks villa yapmalarını şart koşmaktadır! Yani çoğunluğu teşkil eden belgesiz arkadaşlarımıza önerilen sürgündür!

-Bu koşulları kabul ederek sözleşmeler imza atan yöre sakinleri, 7 gün içinde evlerini yıkıp, vadiyi terk etmek zorundadır. Ancak belediye, belgeli konut sahiplerine vereceği konutların niteliği, yeri ve teslim süresi konusunda hiçbir yazılı, açık ve kesin taahhütte bulunmamaktadır. Aynı şekilde belgesiz konut sahiplerine verilecek arsaların da yeri ve teslim zamanı meçhuldür.

-Öte yandan belediye enkaz bedeli olarak son derece düşük rakamlar önermekte, çoğu mahallelinin binbir emekle yetiştirdiği meyve ağaçları ve bahçeler için ise hiçbir bedel vermemektedir. Bu konuda yapılan tespitler, tek yanlı ve adaletsiz biçimde yapılmaktadır.

-Belediye, vatandaşın konutsuz kalacağı süreçte yalnızca belgeli konut sahiplerine aylık 250 YTL gibi gülünç bir kira yardımı önermektedir!

-Eğer bunları kabul etmezsek isek, “evlerinizi yıkar, sizi sokağa atarız; başımızın çaresine bakarsınız” demektedir!

Dostlar,

Yöremizde son derece yoksul insanlar yaşamaktadır. Çoğu aile, yoksulluk hatta açık sınırı altında yaşam mücadelesi vermektedir. Düzenli bir işe ve gelire sahip olan yok denecek kadar azdır. Çoğu komşumuzun sosyal güvencesi dahi bulunmamaktadır. Bu gerçeklerde dikkate alındığında, Belediye tarafından dayatılan bu koşulların ne denli haksız, adaletsiz, akil ve vicdan dışı olduğu açıkça görülmektedir. Oysa belediye, bölgede sosyal-ekonomik duruma dair hiçbir ön araştırma

Ankara
Büyükşehir
Belediyesi
17 Şubat
2006
tarihli
Belediye
Meclisi
toplantısında,
önceki
meclis
kararlarını
ve bu yöre
halkına
sağlanan
hakları yok
sayarak,
“Dikmen
Vadisi 3, 4
ve 5. Etap
Kentsel
Dönüşüm
Projesi
Esasları”nı
yeniden
belirledi

PLANLAMA
2006/4

Belediye, bölgede sosyal-ekonomik duruma dair hiçbir ön araştırma yapmadan, mevcut duruma uygun gerçekçi ve adil koşulları hiç değerlendirmeden önümüze bu tek yanlı koşulları içeren sözleşmeleri koymuştur

yapmadan, mevcut duruma uygun gerçekçi ve adil koşulları hiç değerlendirmeden önümüze bu tek yanlı koşulları içeren sözleşmeleri koymuştur.

Oysa halkı mağdur etmeyecek daha makul ve insani ölçütlerin belirlenmesi mümkündür. Bir çok benzer projede vatandaşın; sıkıntıya sokulmadan, mağdur edilmeden çok daha avantajlı koşullarla konut sahibi yapıldığı bilinmektedir. Nitekim Dikmen Vadisi Kentsel Dönüşüm Projesi'nin 90 yıllara ait 1 ve 2. etaplarında; taksit ödemelerinin yapılan konutların teslimi sonrası başlatılması, belgeli veya belgesiz herkes için yerinde ıslah sağlanması, daha yüksek kira yardımı yapılması gibi daha adil olanaklar yaşama geçirilmiştir.

Açıkça görülmektedir ki, Büyükşehir Belediye Başkanı İ. Melih Gökçek, biz vadi halkının ve dolayısıyla kentlin ve kamunun yararına bir kentsel dönüşüm projesi gerçekleştirme amacıyla değildir. Sahip olduğumuz topraklar ve konutlar üzerinden, başkalarının cebini, kasasını dolduracak, başkalarına rant sağlayacak bir projeyi yaşama geçirmek istemektedir. Biz yoksul emekçi yöre halkına, yerine getiremeyeceği son derece ağır koşullar önermekte, hiçbir kesin ve açık taahhütte bulunulmamakta; böylece bu bölgeyi dilediği gibi tasarruf etmenin, inşa edilecek konut ve işyerlerini başkalarına peşkeş çekmenin hayallerini kurmaktadır. Amaçlanan; bizim ve mahallemizin daha nitelikli bir kentsel yaşama kavuşturulması değil, başkalarına rant sağlamaktır!

Dostlar,

İşte bu tespit ve kaygılarla, haklarımıza ve geleceğimize sahip çıkmak için vadi halkı olarak bir araya geldik.

Her şey 4 Haziran 2006 günü başladı. Biz yöre halkını projeden haberdar etmek, Belediyenin ve bu projede iş alan müteahhit firmanın aklına, nedense ancak 3 ay sonra geldi ve bu tarihte vadide bir toplantı düzenlediler. Kelimenin tam anlamıyla bir şok yaşadık, söylenenlere inanamadık, her şey olup bitmişti, bize sanki padişah fermanı okunuyordu, hiçbir seçenek, söz hakkı tanınmıyordu. Derken, artık dayanamayan bir komşumuz konuşmacıları yuhalamaya başladı, sesler yükseldi, başkaları da ona katıldı ve beyler, panik içinde vadiyi terk etti.

İlk toplantılarımızı yörede bulunan Halkevi'nde yaptık. Uzun süre İlker Halkevi, bizim mücadele merkezimiz oldu. Evleri, sokakları dolaştık, bütün komşularımızı bilgilendirip, birlikte mücadele etmeye çağırdık, bildiriler dağıttık, anonslara çıktık; ardından örgütlenmemizin temelini oluşturan sokak temsilcilerini seçtik, bu temsilcilerin oluşturduğu meclisimiz ile karar mekanizmamızı kurduk.

Bu süreçte Belediyeye yaptığımız bütün yazılı ve sözlü başvurularımız, yakınma ve önerilerimiz hep yanıtız kaldı. Bu günde bu konuda değişen bir şey yoktur. Belediyenin bir çözüm merci değil, sorunun kaynağı bir hasım taraf tutumu içinde olduğunu kısa sürede öğrendik.

15 Temmuz 2006 günü mücadelemizde ve örgütlenmemizde bir dönüm noktası oldu. O gün vadide bulunan boş bir gecekonduda "Barınma Hakkı Büromuzu" açtık. Evet, belki düne kadar hiç ağzımıza almadığımız "barınma hakkı", artık hep birlikte bilince çıkardığımız vazgeçilmez bir hak ve mücadelemizin temel başlığı olmuştur. Belediye ve müteahhit firma, vadinin yakınında Yıldız semtinde bulunan lüks bir site içerisinde, sözleşmelerin imza işlemlerinin ve projeyle ilgili sair çalışmaların yürütüldüğü bir büro açmıştı. Biz bu büroya "yıkım bürosu" adını verdik ve bu büroya karşı kendi merkezimizi oluşturmak amacıyla "Barınma Hakkı Bürosu"nu açtık. Onu imece usulü el birliği ile donattık, hatta bir ara yıkıldı yeniden yaptık. Hukuken bir tüzel kişiliğe sahip olmayan "Barınma Hakkı Büromuz", bu gün bir çok resmi kurum tarafından tanınan, Ankara Valilik makamının dahi adına tebligat çıkardığı kurumsal bir merkez haline gelmiştir.

PLANLAMA
2006/4

Dostlar,

Dikmen Vadisi 4. ve 5. Etap Kentsel Dönüşüm Projesi kapsamında “uzlaşma”-nın ne anlama geldiğini kısa sürede anladık. İ. Melih Gökçek, rant projesini bir an önce gerçekleştirmek amacıyla, hukuk dışı yollara, akla hayale gelmeyecek kurnazlıklara başvurdu.

Bir çok komşumuz, tehditlerle korkutularak veya asılsız vaatlerle kandırılarak “Yıkım bürosu”na götürülüp; okumasına, sağlıklı bir değerlendirme yapmasına dahi imkan tanınmadan Belediye tarafından hazırlanmış matbu sözleşmeler kendilerine imzalatıldı. Bir çok komşumuz bu sözleşmeleri, korku ve endişe içinde okumadan imzalamak zorunda kalmıştır. Yöremizde bulunan muhtarlar ve kimi komşularımız, her nasılsa bu süreçte belediye ve müteahhit firma yanında, yöre halkının karşında çalışmalar gerçekleştirmiştir. Yörede kimi zaman asılsız yıkım haberleri, kimi zaman barınma hakkı büromuz veya mücadele önde gelen komşularımız hakkında asılsız dedikodular çıkarıldı. Hatta bizzat İ. Melih Gökçek, 30 Temmuz 2006 günü TRT 2 televizyonu ve kimi yerel radyolara çıkıp, açıkça bizlere hakaretler yağdırdı, tehditlerde bulundu.

Belediye yetkilileri, sözleşmelere imza atma konusunda bekledikleri ilgiyi göremeyince, bu seferde yöreye sundukları alt yapı hizmetlerini durdurdu; bir anlamda fiili baskı uygulayarak bizleri vadiden kaçırmaya çabaladılar. Sularımızın günlerce akmadığı, elektriklerimizin günlerce kesildiği zamanlarımız oldu. Belediye kamyonları gizlice yollarımıza moloz döküp ulaşımımızı engelledi. Sözleşme imzalayanların evlerini yıkmaya bahanesiyle vadiye gelen yıkım ekipleri, halkın kullandığı yol ve merdivenleri, elektrik ve telefon direklerini de yıktı. Kanalizasyonlarımız patladı, tamir edilmedi, sokaklarımız pislik içinde kaldı, çocuklarımız hastalandı. Bu uygulamalar hala sürmektedir. En son kimliği meçhul ama bizce meçhul olmayan birileri, vadinin ana telefon kablosunu kesmiştir, şu an vadinin büyük çoğunluğunun telefonları çalışmamaktadır.

Ancak filmlere, romanlara konu olabilecek olaylarda yaşadık. Mücadelemizde önde gelen arkadaşlarımızın evlerine gizlice ziyaretler yapıp, mücadeleyi bırakmaları karşılığı 2-3 daire teklif edildi. Kabul edilmeyince bu seferde geceleri bu arkadaşlarımızın evlerinin önünde taciz ve korkutma amaçlı silahlar sıkılmaya başlandı. Sözleşme imzalama konusunda tereddüt yaşayan kimi komşularımızın evleri, içinde eşya olduğu halde yıkıldı, sonrada yanlışlık olmuş denildi.

Üzülerek ifade etmek isteriz ki, belediye ve müteahhit firmanın bu hukuksuz tutum ve davranışları karşısında adli ve mülki makamlardan gereken ilgi ve desteği asla göremedik. Hep şu söz bize söylendi; “İ. Melih Gökçek ile kimse başa çıkamaz!”

Ama işte biz başa çıktık; yaklaşık 3000 konutun bulunduğu Dikmen Vadisi 4. ve 5. Eapta, bu gün 1150 kadar konut sahibi sözleşmelere imza atmamış, 900 kadar imza atmış olan konut sahibi ise pişman olarak vadiye kalmıştır. Vadiyi terk eden ve evi yıkılan konut sayısı ise 900 civarındadır. İ. Melih Gökçek’in rant projesi fiilen durmuştur. Dikmen Vadisi teslim olmamıştır.

Bu başarıyı elde etmek için sayısız eylem ve etkinlik gerçekleştirdik. Gün geldi kent merkezinde Belediye binalarının önünde toplandık, gün geldi AKP Genel Merkezi’ne yürüdük. Bu süreç aynı zamanda, kendi kimliğimizi, haklarımızı bilince çıkardığımız; yok olmaya yüz tutmuş olan mahalle, kent ve dayanışma kültürünü de yeniden yeşerttiğimiz bir süreç oldu. Bu gün, 5 bine yakın insanı barındıran vademizde, artık komşularımızı tek tek tanıyor, herkesin sorununu derdini kendi sorunumuz derdimiz biliyor, birlikte gülüp birlikte ağlıyoruz.

“Barınma hakkı”, her insan için temel ve vazgeçilmez bir haktır. Barınma hakkımızı gözeten, gerçek anlamda bütün bir kentin, kamunun yararına bir kentsel dönüşüm istiyoruz. Paranın, bütün insani değer ve kurumların üstünde tutulduğu bir düzeni red ediyoruz!

PLANLAMA
2006/4

Dostlar,

Kentsel Dönüşüm Sempozyumunda sizlere seslendiğimiz bu gün, aynı zamanda mücadelemizde bir başka önemli dönüm noktasıdır. Birazdan ben ve bu sempozyuma katılan komşularım, aranızdan erken ayrılıp vadiye çıkacağız ve ilk kez barikatlarımızı kuracağız. Çünkü İ. Melih Gökçek, son bir karşı hamle yaparak, mücadelede önde gelen 7 arkadaşımızın evi hakkında yıkım kararı aldı. Bu evleri boşaltmamız için verilen 15 gün süre ise bu gün doluyor!

Yaklaşık 1100 belgesiz gecekondunun uzun yıllardan bu yana varolduğu vadide Belediye, her nasılsa yalnızca bu 7 arkadaşımızın gecekondusunun kaçak olduğunu, üstelik 20 yıl sonra bu gün tespit etmiş ve hakkında yıkım kararı almış durumdadır. Bu keyfi ve hukuk dışı yıkım kararları ile amaçları son derece açıktır; mücadelemizde önde gelen bu 7 arkadaşımızın evini yıkarak, vadide süre gelen direnişi kırmayı ve artık fiilen durma noktasına gelmiş olan rant projelerini yaşama geçirmeyi hedefliyorlar.

Bizler bu 7 evin, bir anlamda Dikmen Vadisi'nin kapısı olduğunun bilincindeyiz. Bu evleri bütün yöre sakinleri olarak kendi evimiz ilan ettik, gerekirse bedenimizi siper edip bu yıkımları durduracağız! Dikmen Vadisi'nin kapısını, rantçılara açmayacağız!

Bu amaçla, yıkım kararlarının tebliğ edildiği günden bu yana sürekli çeşitli eylem ve etkinliklerde bulunuyoruz. Her gece vademizde ateşler yanıyor, düdük ve tencere sesleri eksik olmuyor; oluşturduğumuz savunma komiteleri gece gündüz vadinin girişlerinde nöbet tutuyor.

Dostlar,

Bizler Dikmen Vadisi Halkıyız!

Haklarımızın ve kazanımlarımızın bilincindeyiz. Dolandırıcılardan, hırsızlardan, hortumculardan korkumuz yoktur! Konutlarımızın ve topraklarımızın başkalarına peşkeş çekilmesine, İ. Melih Gökçek ve yandaşlarına rant yeri olmasına izin vermeyeceğiz.

“Barınma hakkı”, her insan için temel ve vazgeçilmez bir haktır. Barınma hakkımızı gözeten, gerçek anlamda bütün bir kentin, kamunun yararına bir kentsel dönüşüm istiyoruz. Paranın, bütün insani değer ve kurumların üstünde tutulduğu bir düzeni red ediyoruz!

Bizler; insanca bir yaşam, güvenli bir gelecek ve yaşanabilir konut istiyoruz!

Saygılarımızla ...

Muammer Şimşek (İstanbul Mahalle Dernekleri Platformu)

Merhaba, hepiniz hoş geldiniz.

Bu sempozyumu düzenledikleri ve bizleri davet ettikleri için Şehir Plancıları Odasına teşekkür ediyoruz. Bugüne kadar yaşadığımız mahallelerde karşılaştığımız sorunlar ve bu sorunlara çözüm ararken, TMMOB ve Şehir Plancıları Odası ile çok sık bir araya gelemedik, onların neler yaptıklarını çok fazla bilmiyorduk. Ama bu vesileyle bizimle ilgili ne gibi projelerinin olduğunu, bizim hakkımızda neler düşündüklerini öğrenmiş oluyoruz. Bundan dolayı teşekkür ediyoruz.

Ben Sarıyer Baltalimanı Mahallesi'nde oturuyorum. Fatih Sultan ve Baltalimanı Mahallesi'nin eski adı Armutlu'dur. Sarıyer'de kentsel dönüşüm projesiyle ilgili olarak, Sarıyer'in yaklaşık yüzde 70'ini oluşturan mahallelerin tasfiyesi söz konusudur. Bu, Sarıyer'de 1,5 yıldır başlamış bir süreçtir. Sarıyer'de bizler, 1,5 yıldır aynı sorunla karşı karşıya olan Derbent, Dağevleri, Kâzımkarabekir, İstinye ve yaklaşık 13 mahalle, bir araya gelerek bu zamana kadar yaklaşık 30-40 tane

toplantı yaptık. Bir Mahalleler Konseyi oluşturduk, yıkımlara karşı birlikte nasıl mücadele ederiz, buralarda yaşamaya nasıl devam ederiz, onu tartıştık. Bizim mahallelerimiz, genellikle 50-60 yıldır daha çok Boğazın kıyılarında, Sarıyer cephesinde gecekondü semtlerdir, Anadolu'dan gelen yoksul emekçi halktır. Anadolu'nun bütün şehirlerinden gelip yerleşen her kesimden insanlardır, ama ortak kaderleri yoksulluk ve yıkım tehdidiyle karşı karşıya olmak. Tüm mahallelerimiz ortadan kaldırılmak ve oradan sürülmek isteniyor, durum bu.

Yaklaşık 1,5 yıldır bir mücadele devam ediyor. Burada belirtmek istediğim bir şey daha var: Sarıyer Mahalleleri Konseyine başkanlık yapan Hacı Mehmet Kurt Amcamız vardı, dün onu kaybettik, kalp krizi geçirdi, o da buraya gelecekti. Onun mücadelesini bizler sürdüreceğiz, mücadelesi karşısında saygıyla eğiliyoruz. Biz aynı zamanda Fatih Sultan Mehmet'te ve Baltalimanı'nda da bir mahalle konseyi oluşturduk. Yani sürekli bizim oralarda yeni yeni projeler, yol projeleri, yıkım projeleri geliştirilmektedir. Bu projelerle de bizi buralardan tasfiye etmek istiyorlar.

Son süreçte bu sempozyumu öğrendiğimizde, İstanbul mahalleleri olarak Gülsuyu, Güleusu, Okmeydanı ve Sarıyer mahalleleri olarak yine Şehir Plancıları Odasında bir araya geldik ve burada yaklaşık 25 günlük bir çalışma sonucunda ortak bir metin oluşturduk, bu metni yazıya döktük. Burada Erdoğan arkadaşımız bu metni size sunacak. Şimdi Erdoğan arkadaşına sözü bırakıyorum.

Erdoğan Yıldız (İstanbul Mahalle Dernekleri Platformu)

Yaşadığımız 50 Yılın Ardından, Çoğunluğun Çıkarlarını Savunan ve Bizi İnsan Yerine Koyan Planlama Süreçleri İstiyoruz¹

Kentimizde- mahallemizde yıllardır hayatımızı sürdürmeye çalışırken, kamu yetkisi kullanan birileri- uzmanlar-müteahhitler-çeşitli gayrimenkul vurguncuları da, bizimle hiçbir diyaloga girmeden kararlar veriyorlar. Böylesi bir ortamda, bizi dinlemeyi önemseyen, toplantının düzenleyicilerine teşekkür ediyoruz.

Yaşadığımız Süreç

Bilindiği üzere hikâyemiz 1950lere dayanıyor. Yaşadığımız yerlerde geçinemediğimiz, yeni yatırımlar yapılmadığı ve mevcut geçim araçlarımızın da artan nüfusun ihtiyacını karşılamaktan uzak olması gibi malum nedenlerle, kentlere gelmek zorunda kaldık. Büyükşehirlere geldiğimizde bize "Taşı toprağı altın" dediler. Koca koca fabrikalar yapıyorlardı bizi yutsun diye. Bizi üç otuz paraya sosyal güvenceden yoksun çalıştırmak

¹ Bu metnin hazırlanma sürecini, uzun ve dolambaçlı olsa da, katılımdan ve demokrasiden ne anladığımızın küçük bir taslağı olması nedeniyle burada anlatmayı gerekli görüyoruz.

Şehir Plancıları Odası İstanbul Şubesi 18. Ekim 2006 günü için Şube binasında toplanmak üzere bizlere çağrı yapmıştır. Bu toplantının başında Ankara'da "Kentsel Dönüşüm" başlıklı bir sempozyum düzenleneceği bizlerin de bu sempozyuma katılımcı olmamızı talep ettiklerini Oda sözcüsü arkadaşımız belirtmiştir. Ardından toplantıya katılan Mahalle dernek ve komisyonları sempozyumda yer almaya karar vermişlerdir. Bunun üzerine İstanbul'daki toplantıya katılamayan dernekleri de gözeterek 8 soru türetip bu sorular ekseninde iki hafta mahallelerde tartışmalar yürütülmüştür. İki hafta sonra mahallelerden gelen yazılı yanıtlar tartışılmış değerlendirme sonucunda üç ana başlık üzerinden tartışmanın yürütülmesi anlamlı bulunmuştur. Bu üç ana başlık üzerinden tartışma yürütülmesi için de her mahalleden insanların yer aldığı bir yazı kurulu oluşturulmuş ve ana başlıklar üzerinde tartışmalar yapılmıştır. Tartışmaların yoğunluğa geldiği, ortaklaştığı noktalarda yeterlilik verilmiş ve diğer tartışmaya geçilmiştir. Bu esnada tartışmaların notları tutulmuş ve toplantı sonrası yeterlilik noktasındaki tartışmayı yazılı hale getirmekle bir kişi görevlendirilmiştir. Bunun sonucunda ortaya çıkan taslak metin toplantılara katılan/ mazeret bildiren tüm mahallelere yeniden dağıtılmış ve üzerinde bir hafta süreyle fikir bildirmeleri istenmiştir. Gelen görüş ve öneriler doğrultusunda metne son şekli verilmiştir.

için kurulmuştu düzenek. O düzeneği işler kıldık, büyükşehirleri önemli sanayi kentlerine döndürdük. Bizim için konuşanların diliyle konuşacak olursak; ucuz işgücümüz, sanayi üretiminin uluslararası düzeyde rekabet etmesini sağladı. Bu sayede, Türkiye'nin büyük şehirleri küreselleşmenin nimetlerinden yararlanmaya başladı. Ama küreselleştikçe sanayi üretimini uzağa atmak, onun yerine hizmetleri geliştirmek istediler. Bizi beğenmez oldular. İşgücümüzü beğenmemelerine, bir de yıllardır yaşadığımız yerleri bize layık görmeme halleri eklendi. Öyle ki, ilk kez siyasetçiler bile karşımıza geçti! Yerlerimizden edilmeye başladık.

Bize zamanında çalışacak fabrika gösterenler, yaşayacak yer göstermeyi unutmuştu. Kalacak yer için şimdi bizi atıp başkalarını yerleştirmek istedikleri, o zaman dağ başı olan tepeleri gösterdiler bize, gidin başınızın çaresine bakın dediler.

Sorumlu Kim

Son yıllarda başımıza gelenler her birimizi az-çok hukuk uzmanı yaptığı için fark ettik ki, biz buralara yerleşirken- yerleşmeden önce aslında yapılması gerekeni tanımlayan kanunlar vardı. Belediye Kanunu'nun 1930, İl İdaresi Kanunu'nun 1949, İmar Kanunu'nun 1956 tarihli olduğunu diğer kanunlarla birlikte son yıllarda öğrendik.

Bu kanunlara göre, bir yerin yerleşime uygunluğunun tespiti, yerleşime uygun alanların insani şartlara göre planlanması ve bu plana göre o yerdeki yapılaşmanın sağlanması belediyelerin yetki ve görevleri içerisindeydi. Yani deprem, heyelan, su baskını v.b. riskli alanların imara açılmasına izin verilmemesi bu alanlarda yapılaşmanın engellenmesi, buna rağmen yapılaşma olduğu takdirde yıkılması belediyenin göreviydi.

Yine öğrendik ki ilçede kaymakam, ilde vali devlet ve hükümet adına, belediyelerin görevlerini yerine getirip getirmediğini denetlemekle; görevini yerine getirmiyorlarsa ilgili bakanlara bildirmekle, ilgili bakanlar da gerekli önlemleri almakla görevliydi. Bakanları denetlemek, koordine etmek başbakanın, hükümeti denetlemek de yürütmenin başı olarak Cumhurbaşkanının göreviydi. Bütün bu etkili ve yetkililer 50 yıl boyunca görevlerinin hiçbirini yerine getirmediler.

Hikâyenin Devamı

Geldiğimizde devletin toprağıydı her yer. Resmi kurumların ve yetkililerin izinleri ile bu toprakları pazarda basma bezi satar gibi ölçüyle bizlere sattılar. Etkili ve yetkililerle bize toprak satanların arası iyiydi. Sattıklarında tapu vermediler, biz de istemedik zaten Bazılarımız, yol gösteren 'emekçi dostu' insanlar sayesinde para ödmeden bir ev konacak kadar yer temin etti. Hatta birbirinin evini dayanışmayla yapan mahallelerde oldu... Bazen de Dağevleri'nde, Okmeydanı'nda olduğu gibi valiler yer gösterdi, "Gidin yapın" dedi. Devletin gözü önünde oluyordu her şey, bizi kandırsalar da koca devleti de kandıramazlardı ya.

Yerleştiğimiz mahallelerde yol, su, okul, elektrik, toplu ulaşım araçları yoktu. Her birini uzun uğraşlarla getirdik. Biz ucuza çalışalım diye yol vermişlerdi bu mahalleleri kurmamıza. Bu mahalleleri kurarken inşaat malzemesi sattılar sırtımızdan para kazandılar. Sömürgeye çevrilen ülkemizde bizim ürettiğimiz değerler, zenginlere; onların eliyle de yurtdışındaki ortaklarına aktı. Yürüyen çamaşır makinelerini, kapısı düşen ve bir uçak kadar gürültü çıkaran buzdolaplarını satın aldık. Ürettiğimiz değerlerin çoğunu dışarıya aktıttıkları için bizim taleplerimizi karşılamadılar. Onların ortaklığı bozulmasın diye bize de hep ucuza çalışmak, kalitesiz çevrede yaşamak, kötü malları tüketmek kaldı.

Bize yaşanabilir yerler yaratmak yerine en ufak talebimiz için yıllarca uğraştırmayı seçtiler. En ufak talebimizde çoğunlukla terslenmeyle, şiddetle karşılaştık. Seçim zamanı gelmeden bizim oralara uğramadılar. Seçimden sonraysa hemen unuttular. Biz bir araya gelmeden, bizim hiçbir derdimize çare aramıyorlardı. İnat etmeyi, ısrarı biz bu mahallelerde yaşarken toplanmakla, belediye kapılarını aşındırmakla, çok oyaladıklarında su kovalarını kafalarına boşaltmakla öğrendik.

Sonra bizim mahallelerimize de hizmet gelmeye başladı. Elektrik direklerinin, kanalizasyon künklerinin, su borularının parasını bizden aldılar, çukurlarını biz kazdık. Böylece bizim mahallelerimiz de yaşanacak yerlere dönmeye başladı. Çocuklarımız yıllarca at ahırından bozma barakalarda eğitim gördü. Yıllarca çamur içinde dolaştık. Bir yandan da mahallelerimizde, komşu mahallelerde etkili ve yetkililerle arası iyi olan arazi mafyasıyla uğraştık. Kamu arazilerine el koyup hiç emek harcamadıkları toprakları etkili ve yetkililerin gözü önünde, bilgisi dâhilinde yeni gelenlere satıyorlardı. Para vermeyenlere envai çeşit zulmü reva görüyorlardı. Bu çakalların etkinliği bir süre devam etti. 1970'lerin sonunda mahallenin gençleri bunları kovaladı, düzensiz giden, köydeki alışkanlıklarla süren yapılaşmayı ellerinden geldiğince kente uydurdular. Yol mesafelerini bıraktılar, düzenli yapılaşmayı sağlamaya çalıştılar.

Sonra askeri yönetim geldi. Bizim çocukları topladı. Ücretlerimiz, sosyal haklarımız daha da kısıtlandı. Arkasından da mahallelerimizin gittikçe yoksullaştığını gördük. Bize daha iyi sosyal haklar, memlekette daha adaletli bir sosyal düzenleme yerine, imar aflarını getirdiler önümüze. Biz, günah çıkardıklarımızı, imar aflarının sus payı olduğuna biliyorduk tabii. İmar afları ile bizi ortak yaşayan mahalle olmaktan çıkarıp, tek tek mülk sahibi haline getirmeyi böylece birliğimizi bozmayı hedeflediler. Tek tek mülk sahibi haline gelmemiz onların işine geliyordu. Bu hayatı, en azından evimiz için daha güvenceli kılan olanağı seçtik. Her gün yıkım riskiyle yaşamaktan, canı isteyen yıkımı bir tehdit gibi elinde sallayıp durmasından artık yorulmuştuk. İmar affı gelirse rahat ederiz sandık. Aynı süreçte bize kat çıkma izni de geldi. Bu düzenleme şimdilerde bizim haklarımızda çokça hak etmediğimiz tanımların yapılmasına neden oluyor.

Askeri yönetim ve sonrasındaki koşullarda, sosyal haklarımız sürekli daha da kısıtlanmakta ve gerçek maaşlarımız sürekli düşmekteydi. Üstelik ses çıkardığımızda doğrudan tepemize inen balyoz başımızın üzerinde sallanıp durmaya devam ediyor, Halit Narin'in bile "Artık gülme zamanı bize geldi" dediği koşulları yaşıyorduk. Çocuklarımızı okutmak için, geleceğimize güvenle bakmak için başka yolumuz mu vardı? Bizim mahallelerde kiracıların oranı çok düşüktür. Bizim katlarımız zenginleşelim diye değil, çocuğumuzun, kardeşimizin evi olsun; çocuklarımız okula gidebilsin diye çıkılmıştır. Yaşadığımız hayatta bizim kentte tutunmamızı sağlayacak başka hiçbir sosyal düzenleme de yoktur.

Siz bakmayın, onların habersizmiş gibi davranmasına, kat çıkarken de onların bilgisi vardı. Her kat için bizden bağış aldılar. Bağış makbuzlarımız hala durur. Bütün bu süre boyunca bizden vergi almayı, elektrik, su parası almayı, seçmen listelerine yazmayı ihmal etmediler. Mahallelerimiz muhtarlığı olan, resmi olarak kayıtlı, otobüs seferleri düzenlenen yerler haline geldi. Gerçi bize seçmen listeleri, vergi listeleri dışında yokmuşuz gibi davranmayı hiçbir zaman bırakmadılar.

Bu arada mahallelerimizden, mahallemizin yakınından, bizim yıllarca çalıştığımız fabrikalar eksilmeye başladı. Fabrikalar eksildikçe evlerimizin etrafında, yakınında villaların, gökdelenlerin, alışveriş merkezlerinin sayıları arttı. Bizim mahallelerden bile daha uzak olan orman içi alanlarda çevresi giriş-çıkışa kapatılmış özel villa kentler oluştu. Biz önce sevindik tabii. Fabrikalar kent dışına çıkıyor, bizler işsiz kalıyorduk; gökdelenlerde çalışırız, villaya temizliğe gideriz,

Bize
zamanında
çalışacak
fabrika
gösterenler,
yaşayacak
yer göstermeyi
unutmuştu.
Kalacak
yer için
şimdi
bizi atıp
başkalarını
yerleştirmek
istedikleri,
o zaman
dağ başı
olan tepeleri
gösterdiler
bize, gidin
başınızın
çaresine
bakın
dediler

PLANLAMA
2006/4

Koca kenti
önce çaresizliğe sevk
ettiler.
Bu kentin
sağlıksız
yapılaş-
masındaki
paylarını
görünmez
kıldılar.
Kenti
kade-
rine terk
ettiler.
Şimdi de
yıllar önce
dağ başı
muamelesi
yaptıkları
bizim
mahallele-
rimize göz
diktiler

alışveriş merkezinde iş buluruz dedik. Gelirler mahallenin bakkalından mal alırlar sandık. Oysa onlar artıkça bizim işsizliğimiz, yoksulluğumuz, mağduriyetimiz arttı. Yaşadığımız hayat her açıdan daha da güvencesizleşti.

Geldiğimiz koşullara göre bizim için ilerleme olacak koşullar yaratmıştık. Ancak kentin koşullarında bu çocuklarımıza yetmiyordu. Biz hep aza rıza göstermeyi seçenlerdik. Şükretmeyi biliyorduk en çok. Oysa çocuklarımız bizim yoksulluğumuzun içinde yanı başlarındaki varsıllığı gözleyerek büyüdü. Mahallelerimizde çocuklar şehrin büyüdü ışıklarının peşine takıldı. Televizyonlar, gazeteler kolay kazanmanın, harcamanın ve emek vermeden tüketmenin en önemli değer olduğu anlatılıyordu. Önce gençlerin asi ruhunu, çok ince yöntemlerle bastırdılar. Sonra kontrolleri altında mahallelerimize çeteleri soktular. Uyuşturucunun sigaradan ucuz satılmasını sağladılar. Gençlerimizin gözümüzün önünde çeteleşmesinin, erimesinin acısıyla bizi baş başa bıraktılar. Bizim çocuklar şehre inmedikçe çeteleri sorun etmediler, bizim mahallelerde takıldıkça mahallelerimizin, gençlerimizin bu hali onlar için sorun değildi. Bizim çocuklar şehre inmeye başlayınca sorun oldu. O zaman kentteki şiddetin de merkezi ilan edildik. Yaşadığımız, bize yaşattıkları dünyayı yine görmezden geldiler. Bu mekanizmayla kimlerin zenginleştiği de görünmez oldu. Öyle ya onların parası vardı, para onların dünyasında her türlü kırı temizlerdi.

Diğer yandan, önceki dönemde mahallelerimizi bize satmaya çalışan arazi mafyasının devamlıları, yeni dönemin müteahhitleri olarak ortaya çıktılar. Güçlü bağlantıları vardı. Bazı yerlerde gecekonduya verdik bize 2-3 daire verdiler. Bu binaların yapımını da kimse kontrol etmedi. Bağlantıları sayesinde kaçak katlar çıktılar, kimse görmedi. Şimdilerde eskiden bildiğimiz bu adamlar, büyük işadamları olarak mahallelerimizin etrafında dolaşıyorlar. Adlarına artık inşaat sektörünün önemli isimleri deniliyor. Paraları ile aklanıyorlar. Koca koca profesörler, okumuşlar-yazmışlar onlar için çalışmakta beis görmüyor.

Kentsel Dönüşüm Bize Ne Getiriyor

Bu 50 yılın sonunda artık bizim mahallelerimiz artık kentin içindeki yerleşimler oldu. Gayrimenkul vurguncularının kente yakın yerlerde yüksek oranlarda vurgun yapabilecekleri arsa kalmadı. Üstüne birde daha önceden de bilindiği halde önlem alınmayan ve 1999 İzmit Depremi sonrası iyice gündeme oturan İstanbul'un deprem riski bindi. İstanbul'un deprem açısından riskli bir alanda yer aldığı zaten bilinmekteydi. Buna rağmen, kötü yapılaşmaya, yanlış yer seçimine, neden olanlar ve izin verenler, bundan para-mevki kazananlar, birden deprem korkusunun iyi bir satış aracı olduğunu da keşfettiler. Sanki riskli alanlarda yerleşimler oluşurken, oraların riskli olduğunu bilmiyorlarmış gibi. Koca kenti önce çaresizliğe sevk ettiler. Bu kentin sağlıksız yapılaşmasındaki paylarını görünmez kıldılar. Kenti kaderine terk ettiler. Şimdi de yıllar önce dağ başı muamelesi yaptıkları bizim mahallelerimize göz diktiler. Kentliyi de, bu durumun oluşmasının sorumlusunun biz olduğumuza ikna ettiler.

Kentin orta gelirli çoğunluğunun, bize artık kendi çaresizliklerinin sorumlusu gibi baktığını biliyoruz. Bizim de bu sürecin mağduru olduğumuzun farkında olmadıklarını görüyoruz. Hatta zaman zaman bizim buralardan atılmamızı istediklerini de duyuyoruz. Sanki biz buralardan atılsak onlara bizim mahallelerimizden bir şey kalmış gibi davranıyorlar, mahallelerimizin onların sıkışmışlığına da neden olan güçlü patronların ellerine geçeceğini bilmiyorlar mı? Onların yaşadığı çaresizliği, çaresizliğin acısını, sıkışmışlığını anlıyoruz. Aynı çaresizliğin iki tarafı olduğumuzu biliyoruz.

Deprem ve diğer afetler karşısında aynı korkuları yaşıyoruz. Bizim mahallelerimizin İstanbul içinde görece sağlam zeminlerde yer almasının bizi deprem ve diğer afetler karşısında güvenceye erdirmediğinin de farkındayız. Biz kentin tamamının sağlam zeminlerde güvenli binalarda, kendilerinin ve çocuklarının afette ölebileceği korkusu olmadan yaşamasını istiyoruz. Bizi mahallelerimizden atmak isteyenler ise bunu istemiyorlar. Onlar sağlam zeminlerde, güvenli binalarla, yeşil alanların yakınında, temiz havayı soluyarak, deniz görecere yaşamının yalnız kendilerinin, zenginlerin hakkı olduğunu düşünüyorlar.

Kentin yeni yüzünü çizmenin yalnız kendi hakları olduğunu düşünenlerin hedeflediği kent için işlevsiz kaldık, yerlerimizden ediliyor, yerlerimize zenginler geliyor ve olan bitenin içinde bize sorulan hiçbir şey yok! Bizi yok sayan planlar yapılmaya devam ediyor. Bizi önce çaresizliğe düşürüp, sonra da hazırladıkları evraklara imza attırıyorlar.

Bizim mahallelerimize gelip komşularımıza “Zaten kaçak binanız var, burası da sizin değil, evi boşaltın, boşaltmazsanız başımıza yıkarız, şu kadar da borcunuz olur” dediklerini, bizi bu yolla parçaladıklarını biliyoruz. Komşularımızın da belki bizim bir arada durma konusundaki yetersizliklerimizden, belki çocuklarının gelecek kaygısından çaresizlik içinde bu evrakları imzaladıklarını biliyoruz.

Komşularımızın başına gelenleri görüp, belediye başkanlarına, yetkililere gidip durumumuzu sorduğumuzda, her seferinde, “size bir şey olmayacak” dediler.. Biraz daha sıkıştırdığımızda “siz sesinizi çıkartmayın, yakında tapunuzu vereceğiz” dediler. Seçim zamanı geldiğinde “arabamın bagajında tapular duruyor” dediler. Israrla planları görmek istediğimizde, bizi ortalığı karıştırmakla itham ettiler.

Bize önerdikleri, kendi kurduğumuz, alıştığımız mahallelerimizden uzak, komşularımızla bağımız kalmayan, işyerimize, çocuğumuzun okuluna, diğer çocuğumuzun işine gidip gelmesinin imkânsız olduğu yerlerde yapılacak bloklar oldu. Mahallelerimizde evlerimiz çoğunlukla bir iki katlıdır, çok katlı olanlarda da çoluk çocuk birlikte oturuyoruz. Bize hiçbir sosyal ilişkinin olmadığı, içinde yaşayamayacağımız bloklar öneriyorlar. Üstelik bizim evlerimize cüzi bir enkaz bedeli biçip, o bloklarda ki kalitesiz üretilmiş tesisatı bozuk daireleri bize satıyorlar. Bu öneriyi kabul etmezsek bırakın yeni konut edinmeyi arsa bile satın alamayacağımız paraları alıp mahallemizi terk etmemiz isteniyor. Dahası bizi işlerimizden uzaklaştırıyorlar. İki saat yoldan eski işlerimize gidip gelmek, o işi kısa zaman içinde kaybetmek demek. Ya da bütün birikimimizi yatırıp açtığımız küçük dükkanın kapanması ve bizim işsizliğimiz demek. Yani elimizden evlerimizi ve yaşam alanlarımızı almakla kalmıyorlar, açıkça yaşama hakkımıza saldırıyorlar.

Bizlere “sosyal konut” dedikleri 50-60 metrekareden başlayan daireler öneriyorlar. Bu daireler için bize işsiz olmamız halinde aylık yardım yapacaklarını söylüyorlar. Bununla bizi dilencileştirdiklerini görüyoruz. Çalışanlar için ise aylık taksitlerle uzun vadeli ödeme programı yaptıklarını iddia ediyorlar. Bu önerilerin neresinden tutsak elimizde kalıyor. Her şeyden önce bizim mahallelerimiz memleketin kentlerine göre hane halkı büyüklüğü ortalaması yüksek yerler. Memlekette kişi başına konut alanı ortalama 25-30 metrekareden hesaplanırken bize tek kişinin kalabileceği konutlarda ailemizle kalmayı dayatıyorlar. 50 metrekarelik konutlarda bizim mutlu yaşamamızı bekliyorlar.

Bizim mahallelerde işsizlikle çalışıyor olmak arasındaki sınır o kadar belirgin değildir. Her an çalışan ve işsiz olabiliriz. Kentlerimize getirdikleri yeni düzenek bizim çalışma koşullarımızı güvencesiz hale getirmiştir. Çalışma koşullarımızda

Sarıyer ormanlarının içinde, hakkında yıkım kararı olan Koç Üniversitesi nasıl hala daha memleketin en saygın kurumlarından birisi olarak kalabilir? Boğaziçi Kanunu hükümlerinde zenginlere villa yapma hakkı ve bizim evlerimizin başımıza yıkılması mı bulunuyor?

ise asgari ücretle sigortalı iş bulmak iyi şartlarda çalışmaya denk düşer. Çalışıyor olsak da aldığımız ücret açlık sınırını geçmemizi bile sağlamazken bize getirecekleri her taksit, istediği kadar “düşük” olsun, çoktur. Onların kıstaslarındaki çok ile bizimki arasında dağlar kadar fark vardır. Üstelik çalışıyor olmamız işimizin garanti olduğu anlamına gelmez. Artık bizim oralarda bir kere girince emekli olana kadar çalışılan işler kalmadı. İşsizliğin bize ne zaman uğrayacağıнын belli olmadığı bu koşullarda düzenli aylık taksit ödeme şansımız zaten yok. Bize dayattıkları sözleşmelerde ise iki ay taksit ödenmemesi durumunda bütün haklarımızı kaybedeceğimiz yazmakta.

Bu şartlar altında soruyoruz. Sağlam zeminde, temiz havada, yeşil alanların yakınında, depremde çocukların ölmeyeceğini bilerek yaşamak, işyerine rahatça gidip gelebilmek sadece zenginlerin mi hakkıdır?

Göz koydukları mahallelerimizden bizi attıklarında oraları kentin tamamının kullanımına açık koruluklara mı çevirecekler. Eğer öyle ise o villalar, lüks bloklar, alışveriş merkezleri, kaçak üniversiteler, gökdelenler oralara neden yapıldı. Yok, eğer yerleşime açılacaksa, orada yaşama hakkı öncelikle 50 yıl boyunca orada yaşamış, komşuluk kurmuş, işini okulunu evine göre ayarlamış, mahallenin yaşanabilir olması için maddi manevi bedeller ödemiş olan bizlerin hakkı değil midir? Yoksa bizim 50 yıllık hayatımıza saygı duymayan, paradan başka hiçbir şeye değer vermeyen, mahallelerimize zorla ve dışarıdan gelen işgalcilerin mi hakkıdır? Sokağında kimseyi tanımadığımız, kahvesinde çay içecek arkadaşımızın olmadığı yere mahalle denir mi?

Mahallelerimize gelip bizden/bizden olmayan ayrımı yapmanın, bizi oyalamalarının hikmeti nedir? Para sahipleri ile özel görüşmeler yapmakta, onlara özel yasalar çıkartmakta bir beis görmezken, bizim onlarla görüşmek için niye altı ay uğraşmamız, sonra da yıkıma karşı taşlı sopalı direnmemiz gerekmektedir? Şeffaflık ve katılımdan anlaşılması gereken bu mudur?

Yasada “zenginlerin aleyhine alınan mahkeme kararları gündeme getirilmez, uygulanmaz” diye bir madde mi vardır? Yoksulların aleyhine olan mahkeme kararları hemen uygulanırken diğerlerine niye göz yumulur? Sarıyer ormanlarının içinde, hakkında yıkım kararı olan Koç Üniversitesi nasıl hala daha memleketin en saygın kurumlarından birisi olarak kalabilir? Boğaziçi Kanunu hükümlerinde zenginlere villa yapma hakkı ve bizim evlerimizin başımıza yıkılması mı bulunuyor? Boğaziçi Kanunu olduğuna göre, Sarıyer ve Beykoz’un deniz gören yamaçları nasıl villalarla, lüks konutlarla dolmuştur? Acarkent için bir dönüşüm projesi gündeme getirip bölgeye bizleri yerleştirmek neden düşünülmez? Gökkafes hala kentin ortasına çakılmış bir kazık gibi nasıl durabiliyor? Şeriat veya kanun hep yoksulun parmağını mı keser? Acımadığı düşünülen parmak hep yoksullara mı aittir?

Koca kenti deprem karşısında yalnızlık ve çaresizliğe niye sevk ederler? Ardından deprem gibi bir meseleyi bile üzerinden para kazanılır bir hale nasıl getirebilirler? Bizi yerlerimizden ettiklerinde, kentin deprem problemi çözülmüş mü olur? Konuştuğumuz madem deprem riskidir niye gündeme çoğunlukla bizim yaşadığımız İstanbul’un sağlam zeminli yerleri gelir? Aydos’un, Gülsuyu’nun, Başbüyük’ün, Beykoz’un, Sarıyer’in, Okmeydanı’nın deprem riski Avcılar, Güngören, Esenler, Bahçelievler, Bakırköy gibi ilçelerden daha mı fazladır? Ya da zemini güçlü gecekonduların dönüşüm üzerinden el değiştirmesi, bizim yaşamlarımızın zenginlerden daha mı değersiz olduğunu gösterir?

Niye deprem hazırlığı için yalnızca Zeytinburnu gündeme gelmiştir? Bunun kenti finans, turizm merkezi yapmayı hedefleyenlerin talepleri ile bir bağlantısı

PLANLAMA
2006/4

var mıdır? Neden Zeytinburnu projesinden Zeytinburnu'nda yaşayanlar dışında herkesin haberi vardır? Plancıların, uzmanların işlevi, katılım adına pazarlama alternatifleri önermek midir? Diğer ilçelerde yaşayanların deprem karşısında güvenceli yaşam hakkı yerleştikleri yerlerin pazarlanma potansiyeli ile mi ölçülür?

Dönüşüm projelerinin sosyal içerikli olduğu söyleniyor. Sosyal içerik dediğimiz, Hacıhüsrev'deki gibi projeler midir? İnsanların evlerinden edilmesi, sonra da oraya yapılacak yeni evlerin inşaatlarında çalıştırılmaları mıdır? Bizim bu süreçten bekleyebileceğimiz en iyi koşul kendi evimizin yıkıntıları üzerinde amelelik yapmak mıdır?

Mahallelerimizin ortasında kurulan lüks konut alanlarının ilk işi neden bizimle aralarına beton duvarlar çekmek olmuştur? Derbent'teki yıkım sırasında kalabalığın üzerine MESA konutlarından niye ateş edilmiştir? Ateş eden bulunmuş mudur?

Bizim de bu kentte yıkım tehdidini ensemizde hissetmeden yaşama hakkımız yok mudur? Kendi evimize güvence ile bakmak bize çok mudur? Bu güvencesizliğin içindeki bizler için tapu yalnızca konutumıza dair kısmi bir güvenceyi simgelerken, tapu istemek neden ayıp sayılır? Zaten hakkımız olan belediye başkanı ile görüşme, bizim hakkımızda konuşulan yerlerde kendi adımıza dile gelme gibi küçük şeyler için bile bir araya gelmemiz ve çokça uğraşmamız niye gereklidir?

Ne Yapılmalı

Bütün bu soru ve sorunları uzatmak mümkündür tabi. Son yıllarda yaşadığımız deneyim bizim durumumuzdaki mahallelerin her şeyden önce kendi içlerinde birlik kurmalarının, bir araya gelmelerinin zorunlu olduğunu gösterdi. Toprağın bir araya getirdiklerini hemşerilik, mezhep, etnik kimlik, siyasal kimlik gibi parçalayıcı öğeler üzerinden bölmek gerektiğini, mahallenin birliğini sağlamanın zorunlu olduğunu gösterdi.

Bir araya gelmenin tek başına yeterli olmadığını aynı zamanda mahallelerimizin içinde, bir araya gelip birbirini dinlemenin, birbirine özen göstermenin, gereken bilgiyi edinmenin ve eşit dağıtmanın, konu ne olursa olsun kararları birlikte demokratik usullerle almanın önemini açığa çıkarttı. Demokratik usulleri savunmanın yalnız hayallerdeki hedeflerle değil doğrudan süreç içindeki sorunların çözümünde de vazgeçilmez bir zorunluluk olduğunu gösterdi. Aynı zamanda birliğimizin yalnız sorunlarımızın toplu pazarlığı için değil, kendimizi var ve görünür kılmak için, kamu otoritesini bizim çıkarlarımıza uygun davranmaya zorlamak için meslek adamları, aydınlar ve kamuoyunun desteğini almak için de zorunlu olduğunu öğrendik. Yalnızca kendi mahallemizde birlik kurmanın yeterli olmayacağına, aynı sorunu yaşayan diğer mahallelerle ve giderek kentin bütünüyle yan yana gelmemiz gerektiğine ikna olduk. Bunu sağlamak için ön koşulun kendi mahallemizde demokratik usullerle işleyen birliklerin yaygınlaşması, derinleşmesi olduğunu unutmadık.

Memleketimizin meslek insanları ve aydınlarının en azından bir bölümünün yaşanan süreçten hoşnutsuz olduğunun farkındayız. Diğerleri ise kendi meşruyetlerini de sorunlu hale getirerek belediyelere, büyük şirketlere danışmanlık yapmayı, onların işini kolaylaştırma işini benimsemiş durumda. Bizimle kurdukları temaslar çoğunlukla söz konusu işin, zenginlerin beklentileri doğrultusunda kolaylaşmasını sağlamaya dönük. Kendi adımıza buradan anımsatmayı zorunlu görüyoruz ki; zengin, sizinle ancak işine yaradığınız kadar alaka kurar, onun beklentilerini karşılayabildiğiniz kadar kıymet verir ve zenginin kıymet ölçütü

nakittir. Bu şekilde meslek alanlarının saygınlığı kaybolmaktadır. Zenginin yâ da onun sözcüsü haline gelmiş idarecinin “parası neyse veririm, istediğimi de yaptırırım” şeklinde davranmasına zemin sağlanmaktadır.

Bizim içimizde, yaşamınız ve çalışmanız için zorunlu olan özerk ve özgür alanı bulacaksınız. Yeter ki bizimle eşit olmayı, yan yana durmayı, bilgiyi paylaşarak ve karşılıklı öğrenerek yeniden kurmayı önemseyin. Bize efendilerin davrandığı gibi istenilen tarafa yönlendirilecek cahiller sürüsü gibi davranmayın. Aramıza uzun yılların getirdiği alışkanlıkların, bütün bunların biriktirdiği hayat farklarının girdiğinin farkındayız elbette. Biz sizi duyabilmek, anlayabilmek için kardeş gönlümüzün kapılarını açtık. Benzer bir emeği ve sabrı talep ediyoruz. Bizim, sizin, bu ülkenin buna hakkı olduğunu düşünüyoruz. Efendilerin kentlerimizi yaşanmaz hale getirmelerine karşı çaresizliğe mahkûm olmadığımızı biliyoruz. Birlikte yürünebilecek yollara birlikte düşünmeye, birlikte sormaya ihtiyacımız var.

Kamu otoritesine gelince, yukarıda gerekçeleri ile bu süreçteki sorumluluklarına değindik. Elbette kamu otoritesini kullananların ülkemizin kentleşme sürecini yukarıda saydığımız geleneksel hastalıklarıyla sürmemesini sağlamaya hakları vardır. Hatta eğer gerçekten kamu adına otorite kullanıyorlarsa, kentlerimizin yaşanmaz hale gelmiş olması karşısında otoritelerini kullanmaları da gerekir.

Ancak kamu otoritesi, 50 yıldır bize çektirdiklerinin sorumluluğunu almalıdır. 50 yılın acısını yeniden bizden çıkarmaya kalkmamalıdır. Ardından azınlığın, zengin değil kentin çoğunluğunun çıkarlarını savunacak düzenlemelere yönelmelidir. Şu anda tek tek mahallelerimiz için bu sürecin nasıl gelişmesi gerektiğini anlatma şansımız yok. Çünkü her mahallenin kendi özgünlüğü var ve çözümün de o özgünlükte oluşması gerekiyor.

Süreçten bir diğer beklentimiz ise, kentimizin sorunlarının bu kentte bugün yaşayanlar için, mahallemizin sorunlarının ise bugün mahallelerimizde yaşayan kentimizde ve mahallelerimizde yaşamayı sürdürmek isteyenler için geliştirilmesi, bizlerin daha iyi koşullarda yaşamamızı sağlayacak çözümlerin oluşturulmasıdır.

Bizi yok sayan, görmeyen “insan yerine koymayan” yöntemlerden vazgeçilmelidir. Bunun yerine, bizim sorunlarımızı bizimle birlikte çözmeyi ön koşul sayacakları, bizim de aklımız olduğunu, kendi geçmişimiz ve geleceğimiz hakkında düşünebileceğimizi, fikir üretebileceğimizi kabul edecekleri yeni bir usul geliştirilmelidir. Mahallelerimize gelip muhtarla, mahalle dernekleriyle, mahalle meclisi ya da komisyonlarıyla, mahallenin kanaat önderleri ile bir heyet oluşturup görüşülmelidir.

İmar planlarını ve uygulama projelerini de birlikte oluşturabiliriz. Artık yalnızca öneri dinleyip, sonra bizim dışımızda planların hazırlanmasına, bize de yalnız itiraz ve dava süreçlerinin kalmasına tahammülümüz yok.

Kamu otoritesinin görevi henüz bir araya gelmemiş, bu sorunla karşılaşmamış, birliktelik kurmakta zorlanan mahallelerde, mahallenin birlik kurmasının zorluk çıkarana değil kolaylaştırana olmaktadır. Mahalleyi bölmek için dedikodu ve spekülasyon yapan bölücü unsur gibi davranmak yerine mahallenin birliğine ve meseleyi tartışabilir hale gelmesine yardımcı olmalıdır. Kullanılan otorite eğer gerçek anlamıyla kamu adına ise halk için ise, gereği budur. Yaşayanları dikkate alan bu tür komisyonların oluşumundan sonra, her mahallenin özgünlüğüne uygun çözümler geliştirmek mümkün olacaktır. Bu, demokratik ve adil bir düzen için de olmazsa olmaz koşuldur.

Kamu adına otorite kullananlar yukarıdaki amaç ve usullerle davrandığı sürece bizi yanında bulacaktır. Yok, kamu adına aldığımız otoriteyi şimdiye kadar kamu otoritesini kullananların yaptıkları gibi zenginlerin çıkarları için kullanacaksanız da diyeceğimiz tek şey “Bizim de günümüz gelecek.” olur.

Sarıyer/ F. Sultan Mehmet- Baltalimanı- Reşitpaşa Mahalle Komisyonu

Sarıyer/Boçev (Boğaziçi Çevre Eğitim Kültür Derneği, Emirgan- Reşitpaşa Mah. Komisyonu)

Sarıyer/Kazım Karabekir Paşa Mah. Güzelleştirme Derneği

Okmeydanı Yıkımlara Karşı Halk Komisyonu

Maltepe/Gülsuyu- Gülensu Güzelleştirme Derneği

Maltepe/ Başbüyük Çevreyi Koruma Güzelleştirme Derneği

Sarıyer/Derbent Güzelleştirme Derneği

Kartal/Hürriyet Mah. Güzelleştirme Der.

Kartal/Yakacak ve Çevre Mah Dayanışma Der.

Akadlar Kültür Der. (AK-DER)/Beşiktaş-Karanfilya

Şükri Pünlük (Sulukule Roman Kültürünü Geliştirme Derneği)

Merhaba. Öncelikle hepiniz hoş geldiniz.

Ben fazla lafı uzatmadan, Sulukule'nin sürecini anlatacağım size. 1992'de Fatih Belediyesi'nin yapmış olduğu Sındırma Projesiyle başladı. Nasıl başladı? Sulukule'de bizim eğlence yerlerimiz vardı, buraların kapatılması için gerekçeleri, buraların vergi levhalarının olmadığıydı. Bizler, buralara işgal vergileri veriyorduk, eğlence vergisi adı altında. Buraların kapatılması, bizi çok zor durumda bıraktı. Biz onlardan işletme için vergi levhası istedik, onlar bize bunu vermedi. Bizler onlardan imarı açın dedik, bunlar imarı açmadılar, yeşil alan diye söylediler bize. Bunlar hiçbir şey yapmadılar bizler için. Fatih Belediyesi, “SİT alanı ilan ettik burayı” dedi. Bizler, buralar kapandığı zaman çok zor durumda kaldık; çünkü bizim işimiz, ekmeğimiz, kazancımız oradan geliyordu. Buralar kapanınca, bizler sularımızı ödeyemez hale geldik, elektriğimizi ödeyemez hale geldik, ev vergilerini veremez hale geldik. Önce sularımız kesildi, arkasından elektriğimiz kesildi. 21. yüzyılda yaşıyoruz, mum ışığında ufak çocuklar ders çalışıyor, taşıma suyla banyo yapıyorlar oradaki insanlar. Evlerinde suları olanlar, hortumla su, elektriği olanlar, kabloyla cereyan veriyorlar komşularına. Fatih Belediyesi buraları çöküntü alanı olarak ilan etti. O yüzden, anayasanın vermiş olduğu raporla da buraların yıkımlarını yapacaklarını söyledi Fatih Belediyesi bizlere. Bizler de dedik ki, “nasıl yıkarsınız; bizlerin tapuları var. Bu insanlar nereye gider, nasıl yaparlar?”

Tabii biz bu yıkımı basından öğrendik. Kanal D Haberde gördüm, Star'da gördüm, bir de NTV'de gördüm, buraların yıkımını buralardan öğrendik. Yani Fatih Belediyesi, gelip de bize bir bildiri sunmadan, buraların yıkımlarını televizyona vermişler. Buralar bizim bin küsur yıllık bir semtimiz, yani Sulukule, tarihiyle ve kültürüyle çok eski bir semt. Buradaki insanlar, tarihiyle, kültürüyle, müziğiyle, dansıyla, eğlencesiyle var oldu. Yani Sulukule dediğiniz zaman, sırf Türkiye'de değil, dünyada tanınan bir yer. Fatih Belediyesi'nin burayla ilgili çok yapacak işi vardı, bunlar burayı yıkmayı göze aldılar. Yani o tarihi, o kültürü, o güzelim yerleri yıkmak istediler. Bizlere Sulukule'de bir tek çivi bile çaktırmadılar evlerimize. Çöküntü alanı olarak ilan ettiler. Çöküntü alanı olarak ilan etmeleri bizim ayıbımız değil, Fatih Belediyesi'nin ayıbı. Bizlere oralara imara açsındılar, o zaman ekonomik durumumuz çok düzgündü, Sulukule'de eğlence evleri varken çok düzgündü. Onlar şimdi Osmanlı mimarisine uygun

İmar planlarını ve uygulama projelerini de birlikte oluşturabiliriz. Artık yalnızca öneri dinleyip, sonra bizim dışımızda planların hazırlanmasına, bize de yalnız itiraz ve dava süreçlerinin kalmasına tahammülümüz yok

PLANLAMA
2006/4

...yasa kararınca onların yapacağı işlemin oraları, Sulukule, Haticesultan, Neslişahsultan ve Tah-taminare denilen bölgeyi komple, Balat'a yakın alana kadar, Balat-Fener mesafesine yakın olan alana kadar genişlettiler. Bunun adına da Sulukule Projesi dediler

PLANLAMA
2006/4

evler yapacaklarını söylüyorlar. Osmanlı mimarisine uygun yapılacak evler nasıl olacak, onu da bilmiyorum; çünkü oranın tarihiyle, yani bin küsur yıllık evler var orada, insanlarıyla da tarihtir orası. İnsanlar olmadığı zaman, tarihin ne önemi var, ben onu da anlayamadım. Osmanlı mimarisine uygun evleri yapacaklarını söylediler; aşağıya bir tane spor kompleksi yaptılar. Bu ne kadar uyumlu Osmanlı mimarisine, onu da anlamadım. Yani söyledikleriyle yaptıkları bir değil.

Şu anda bizim semtimizde bir bina var. Oranın sahibi orada oturmadığı için binayı satmak istedi, Fatih Belediyesi'ne satmış. Ama buranın içinde oturan kiracılar var. Buradaki kiracılar, hiçbir hak sahibi olmadan buradan çıkartılacak ve nereye gidecekleri meçhul. Ama bütün kiracıları kira bedeli ödemiş gibi ev sahibi yapacaklarını söylüyorlar. Bu konuda da evden çıkarken, "kardeşim, sen gel, senin hakkın var burada" diye kimse bir şey söylemiyor. Bütün insanlar, hepsi dışarılarda kalacak, yer gösterilmeyecek. İstanbul'un göbeğinde yaşıyoruz. Ben İstanbul'da Türk Hava Yollarına gitmem için sadece ve sadece 10 dakika harcıyorum, Sulukule'den 10 dakikada havalimanına gidiyorum, tek vesaitle istediğim her yere gidebiliyorum. Buranın metrekaresine 500 milyon ve 600 milyon lira civarında bir fiyat biçtiler. İstanbul'un göbeğinde bir yer burası ve merkezi bir yer. 100 metrekare yerim var, bana 50 milyar lira bir para verecekler, yapacakları konutlarla da bizlere 150 milyar liraya vereceklerini söylüyorlar. 50 milyar lirasını kesecekler, 100 milyar lirayı 15 sene içinde ödeyeceksiniz ve bu da sabit bir fiyat olmadan. Benim 15 sene nasıl ödeyeceğim de belli değil; çünkü fiyat ne olacak, nereye çıkacak, nereye yükselecek, onu da bilmiyoruz, çok zor durumda kalacağız. Ben bundan sonrasını Asım Ağabeye bırakacağım.

Mehmet Asım Hallaç (Sulukule Roman Kültürünü Geliştirme Derneği)

Hepinizi saygıyla, hürmetle selamlıyorum ve bize bu fırsatı veren Türk Mimar ve Mühendis Odaları Birliği Şehir Plancıları Odasına, Başkentimiz Ankara'da bulunan merkeze şükranlarımı sunuyorum.

Dernek Başkanı olarak konuşan kardeşimiz, heyecanından ötürü meselenin özünü toparlayamadı. O açıdan, biraz geniş bir vaziyette bu dokümanı yapmak istiyorum. Geniş derken, çok zamanınızı almayacağım, kısa bir süre.

Asırlar boyu İstanbul'da, ki İstanbul dediğimiz zaman da tarihi yarımada denilen bölgenin en kıyısında ve bugünkü Vatan Caddesi'yle Edirnekapı ve Topkapı arasında bulunan, asırlar boyudur bütün medeniyetlerin yaşadığı bir merkez olan ve o kültürlerin hâlâ ayakta duran bir bölge halkı olarak bizler, Sulukuleliler, çok mağdur durumlara düşürüldük ve harekâtlar başlamıştır. Bu harekâtlar başlarken, kardeşimin anlatmak istediği, basından öğrendiği hadise, 2005 senesinin 11inci ayında Sulukule denilen merkeze bütün İstanbul'da bulunan televizyon kameramanları, muhabirleri, birden bire daldılar. Biz ne olduğunu şaşırдық. Benim orada ufak bir bakkaliye dükkanım var. Bunlarla muhatap olurken, "hayırdır, nedir kardeşim?" dedik. "Haberiniz yok mu Hacı Amca; mahalleniz yıkılıyor" diye bize ifade verdiler. Biz şaşırдық, bir iki gün neye uğradığımızı anlayamadık. Ancak akabinde derhal Fatih Belediye Başkanlığına araçlar vasıtasıyla bir mesaj gönderdik, kendisinden toplantı talep ettik ve bizi davet etti. Davetinde, 5633 sayılı Kentsel Yenileme Yasasından ufak tefek bahsetti ve bu yasa kararınca onların yapacağı işlemin oraları, Sulukule,

Haticesultan, Neslişahsultan ve Tahtaminare denilen bölgeyi komple, Balat'a yakın alana kadar, Balat-Fener mesafesine yakın olan alana kadar genişlettiler. Bunun adına da -aramızda bizden bazı çalışmalar yapan kardeşlerimi görüyorum- Sulukule Projesi dediler.

Kardeşlerim; burası gerçekten de -İstanbul'u bilenler, biraz gezenler bilirler- İstanbul'un tam tarihi merkezi; nasıl bir Ayasofya, nasıl bir Sultanahmet, nasıl bir Fener, nasıl bir Balat, nasıl bir Yedikule, tarihçesine girmek istemiyorum, İstanbul'a fetih sırasında da ilk girilen bölge olduğunu ben bir araştırmacı olarak ve bu tarihi bilgileri hem ülkemdeki bilirkişilere, hem de Avrupa'ya tescilli olarak ilan ettirdim ve doğru olduğunu da tespit ettim. Biz ilk etapta Fatih Belediyesi'ne konuşmaya gittiğimiz zaman; aradan 1-1,5 ay geçtikten sonra ilk davetiyeler geldi, bu davetiyeler geldikten sonra, 15 kişilik bir grupla bizi davet ettiler, gittik. Projeden bahsettiler, önümüze bir taslak harita çıkarttılar. Bu haritadan sonra, "İşte yıkım alanı, 800 dönüm arazi" dediler. "Bu 800 dönüm arazide biz bu istimplaki yapacağız ve size burada, isteyenlere, yerlerinin para miktarları tutanlara daire vereceğiz" dediler. Ancak oradaki insanların sosyal yaşantılarında 7 kişilik nüfuslar, 8 kişilik nüfuslar, 10 kişilik nüfuslar, hatta 15 kişilik nüfusların bir ikametgâhta, bir kısmında birinin -müstakil binalarda- bahçe tarafında da bir iki oda, bir salon tipinde, tuvaleti-banyosu içinde evleri var. Ama bu olanakla, bu anlattığımız 1 daire olanağıyla öbür geride kalan insanların hepsi açıkta kalacaklar ve biz bu projede şunu gördük ki, bu proje, aslında etnik arındırma ve nüfus azaltma projesi. Çünkü aldığımız bilgilere göre, kendileri de bunu itiraf ediyorlar. Orada, o bölgelerde, İstanbul'da ve demin bütün arkadaşların bahsettiği o yerlerin hepsinde fakir insanlara, yani gelir düzeyleri ekonomik yönden düşük olan insanlara şehir merkezlerinde yaşama hakkı tanımıyorlar. Bu tanımazlıklarıyla birlikte, insanlara "siz burada yaşamazsınız, siz buradaki tarihi koruyamazsınız, siz buradaki kültürü koruyamazsınız, çıkın gidin buradan" demek istiyorlar. Tabii bu bizim çok ağırımıza gidiyor. İşte bunun için biz, derneğimizi kurarak mücadelemize devam ediyoruz ve bize de destek olan bütün kuruluşların hepsine teşekkür ediyoruz. Bu davanın içerisinde hep birlikte mücadelede olduğumuzu sizlere de beyan ediyoruz.

Teşekkür ediyorum.

Serdar Karaduman (Oturum Başkanı)

Biz teşekkür ederiz.

Ben bir 10 dakikalığına salona dönmek istiyorum. Burada iki farklı kentten çok değişik kentsel dönüşüm örneklerini içeren süreçlerden arkadaşlarımız bilgiler verdiler. Belki salondan gelecek birkaç soruyla olaylar daha farklı noktalarda açıklığa kavuşur, belki karşılıklı bilgileniriz.

Buyurun.

Mustafa Özgür Yayla (Şehir Plancısı)

Soru sormak istemiyorum. Şöyle bir şey söylemek istiyorum: Çöküntü alanları gerçekten var ve dönüşüm alanları gerçekten olmalı diyorum, bunları tespit etmek gerekiyor, hemen tespiti de yapalım bence, akşam da bunu yazarız. Çöküntü alanları Fatih Belediyesi'dir, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'dir, Sarıyer Belediyesi'dir ve hemen dönüşüm alanları olarak bunları belirleyelim, dönüştürelim.

Gürkan Akgün (Şehir Plancısı)

Şöyle bir şey soracağım: Gerçi panelin başında da bahsettiniz, biraz Sulukule'yi de öğrendik, ama Dikmen Vadisi ve İstanbul'daki diğer mahallelerde şu anda yaşanan süreç, derneklerin şu an yaptıkları faaliyetler, halkla nasıl bir iletişim kuruluyor, belediyelerin şu anki faaliyetleri nedir, nasıl bir faaliyet orada yürütüyor, yani şu anki durum nedir? Onu biraz açarlarsa, daha öğretici olur salon için.

Özer Bostanoğlu (Şehir Plancısı)

Öncelikle Odaya çok teşekkür ediyorum; çünkü böyle dönüşüm projelerinin mağdurları olan gerçek vatandaşlarla meslek mensuplarını karşılaştırma yoluna ilk defa başvurdukları için. Bu meslek tarihimizde de yeni bir olaydır, o bakımdan kutluyorum ve mağdur vatandaşlarımızın bu haklı mücadelelerinde yanlarında olduğumuzu beyan etmek istiyorum; çünkü bu önemli bir mücadeledir.

Ancak iki soru yöneltmek istiyorum. Birincisi Dikmen Vadisi temsilcisine: Biliyorsunuz, Dikmen Vadisi Dönüşüm Projesi, daha önce başlamış bir projedir ve o projenin başını Orta Doğu Teknik Üniversitesinin değerli hocaları da çekmiştir bir anlamda. Burada aramızda o projeyi hazırlayanlar da vardır belki ya da onların arkadaşları. Onlarla daha önce bu proje konusunda herhangi bir temasa geçtiniz mi ve o zaman bir tepki gösterdiniz mi? Yani deyim yerindeyse, süreç sizi acıtmaya başlayınca mı tepki vermeye başladınız, daha önce de tepkiniz oldu mu?

Fatih temsilcisi arkadaşşıma da yöneltmek istiyorum: "Etnik arındırma" dediniz. Bunu bilinçli mi kullandınız, bilmiyorum, ama Fener-Balat Projesi, bir anlamda hakikaten etnik problemi içeren bir projedir, yani Avrupa Konseyi tarafından desteklenen bir projedir, o bağlamda mıdır çıkışınız? Yani Müslüman Türk ile Rum, Ermeni ya da Yahudi etnisitelerinin karşılaştırıldığı bir proje haline mi dönüştürülmek isteniyor, bunu bilmek istiyorum.

Teşekkür ederim.

Eyüp Yüksel (Sarıyer/Derbent Güzelleştirme Derneği)

Ben tam 50 yıldır Sarıyer'deyim. Sarıyer'de sahillerin tamamını işgal ediyorlar, yani denize açık olacak, halka açık olacak, turizme açık olacak yerleri bütün güçlü insanlar işgal etmişler. Tepelerdeki yerleri zaten biraz önce açıkladı Sarıyer'den konuşmacı arkadaşımız, bizlere parsellediler, sattılar, "yapın" dediler, yaptık. Şimdi ise bizi oradan niye atmaya uğraşıyorlar? Daha önce zaten parsellemişler sahili, halkımıza, milletimize, devletimize faydalı olacak yerleri devamlı kendileri elleri altında tutuyorlar. Bize verdikleri o kırsal alanları da şu anda rant mı peşindeler, nedir, bunların peşine düştüler şimdi. Bunlardan vazgeçsinler, gerekiyorsa eğer, sahilleri temizlesinler, halka açık yapsınlar, memleket de faydalansın, herkes faydalansın.

Hepinize teşekkür ediyorum.

Hatice Kurtuluş (Sosyolog)

Ben gerçekten Şehir Plancıları Odası'na çok teşekkür ediyorum; çünkü bu konuda çalışan bilim insanlarının ve plancıların aslında yerelden öğrenecekleri çok şey var. Biz, böyle sürtünmesiz bir uzayda, matematiksel bir yerde çalışıyoruz, onlar bizim gerçeklere dokunmamızı sağlıyorlar. Herkes de sahaya gidemiyor ya da sahaya da bazen gittiğimizde, belirli sorularla gidiyoruz, hazır sorularla gidiyoruz, istediklerimiz yine belki kendi belirlediklerimiz oluyor. O nedenle bu tür toplantılar çok önemli, o bilginin bize akması açısından bu tür platformlar çok önemli. Ben sadece teşekkür konuşması yapmak istedim.

Teşekkür ederim.

Eyüp Yüksel (Katılımcı, Sarıyer/Derbent Güzelleştirme Derneği)

Sarıyer'in dağlarını, taşlarını, binlerce metrekaresini Koç'a hibe ettiler. Ben arabayla gittim, neredeyse 15 dakika, 20 dakika Koç'a hibe edilen arazi bitmiyor. Buna nasıl müsaade ediyorlar?

Teşekkür ederim.

Ali Şenol (Dikmen Vadisi Barınma Hakkı Bürosu)

Öncelikle şunun bilinmesini istiyorum: Biz kentsel dönüşüme karşı değiliz, kesinlikle de karşı olmadık. Biz sadece kentsel dönüşümü insan için istiyoruz, rant için değil. Biz tüm açıklamalarımızda, sizlerle de görüşürken şunu söyledik: Türkiye'de kentsel dönüşüm Dikmen Vadisi'yle anılmaya başladı ve orada başladı. Eğer bu yerel yönetimler, belediye başkanları, özellikle bizim belediye başkanımız, ismini bile anmak istemiyorum, eğer bu inadımdan vazgeçmezse, şunu çok iyi bilsin: Türkiye'de, Dikmen Vadisi'nde başlayan kentsel dönüşümü biz gerekirse Dikmen Vadisi'nde de bitiririz.

Artı, bir de sizden bir ricam var: Sakın ola yazın Ankara'yı terk etmeyin, bu adam Ankara'yı satabilir.

Teşekkür ederim.

Ali Şengül (Maltepe/Gülsuyu- Gülen su Güzelleştirme Derneği)

Tüm katılımcılara teşekkür ediyorum. Kentsel dönüşüm planları içerisinde Gülsuyu, gerçekten İstanbul özelinde farklı bir yere sahip. Katılımcı bir modelin oluşmasında belli adımları attı, hatta belediyeyle bu anlamda ciddi mesafe kat

...İstanbul mahalleleri olarak bir araya gelip neler yapabileceğimizi aynı zamanda Odayla, mimarlarla, mühendislerle ve hukukçularla bu konuda ortak bir mücadeleyi yürütmeyi düşünüyörüz

etik. Elbette ki belediyenin bize yaklaşımını mutlaka ki şüpheli karşılıyoruz, ama ben özellikle Erdoğan arkadaşın Gülsuyu sürecinin, yani bu kentsel dönüşüm sürecine özgünlük kattığı anlamında, hem hukuki anlamda, hem demokratik mücadele boyutunda, bir de katılımçılık anlamında, plan notlarında da yer alması boyutuyla kısmen de olsa biraz bu konulara değinmesinde yarar görüyorum. Bu anlamda biraz açabilirse Gülsuyu deneyimini, kısa da olsa yararlanınız diye düşünüyorum. Teşekkür ederim.

Serdar Karaduman (Oturum Başkanı)

Teşekkür ederim. Sırayla sizlere söz vereyim. Vakit kısıtımızı da dikkate alarak söz hakkınızı kullanırsanız, sizlere şimdilik bir sınırlama yapmayacağım.

Buyurun.

Muammer Şimşek (İstanbul Mahalle Dernekleri Platformu)

Biz tabii ki yaşadığımız şehirden yada mahalleden anlatırsak, daha da anlaşılır olur. Biz Sarıyer'deyiz, Sarıyer, kamuoyunda bilinir, Armutlu, Fatih Sultan ve Baltalıman mahalleleri olarak, onun dışında Derbent kamuoyunda gündeme gelmiştir. Sarıyer'in tüm tepeleri tasfiye edilmek isteniyor, yani bu yaklaşık 150 bin nüfusu teşkil ediyor. Bu durum karşısında bununla ilgili, bize dönüşüm olarak gelmiyor, teknokent projesi olarak geliyor, yol projesi olarak geliyor, park projesi olarak geliyor, okul projesi olarak geliyor yada herhangi bir kurum, oraya bir şey yapılacağı projesiyle geliyor. Ama bu projeler, mahalleleri parça parça yok etmeye yönelik projeler. Bu durum karşısında çok ciddi anlamda halkı bölmeye, parçalamaya ikna etmeye, hatta birtakım siyasi güçlerini, kendi taraflarına gidip ikna etme, onları mahallede bir arada gelmenin önünü tıkamada kullanmaya çalışıyorlar. Şöyle bir örnek verebilirim: Derbent'te Çevre Güzelleştirme Derneği vardı. 10 bin tane polisle geldiler, 3 bin tane gaz bombası attılar. Sadece dernek binasını yıkmak için ve dernek binasını yıktılar, gittiler. Orada onlarca insan yaralandı, mahalleyi komple gaz bombasına boğdular. Hayvanlar, oradaki sokak hayvanları tamamen öldü, çocuklar okula gidemez hale geldi.

Biz, Sarıyer'de mahalle dernekleri kurduk, çevre güzelleştirme dernekleri kurduk, bir araya geliyoruz. Kanaat önderleri var mahallede, kendi il, bölge veyahut da çevresinde sevilen insanlar bir araya gelerek Mahalleler Konseyi diye bir konsey oluşturduk. Şu anda 13 mahalle bir aradayız. Yani Sarıyer'in herhangi bir mahallesinde yıkımla ilgili bir sorun olduğunda, ona karşı hem her türlü demokratik mücadelemizi, hem hukuksal, hem de fiili anlamda direniş gösteriliyor, şu andaki örgütlenme sürecimiz bu. Tabii ki istediğimiz kadar başarılı olamayız. Mahalledeki ekonomik sıkıntılar, halkın korkusu yoğun, Derbent'te aylarca panzerler kaldı, şu anda Armutlu'da kurulduğu günden bugüne onlarca panzer sürekli mahallenin ortasında. Korku yine halkta hâkim. Her türlü yöntemi, tehdidi kullanıyorlar. Bu durumda halkı bir araya getirip örgütlemek gerçekten çok güç oluyor.

Bunun ötesinde, insanları inançlarına göre, Kürt-Türk anlamında insanlar arasında ciddi ayrımlara, Kürtlerin yoğun oturduğu bölgelerde diğer insanları kışkırtarak "bunlar terörist, anarşist, doğudan geldi" diye onlara yönelik bir araya gelmeyi sürekli engellemeye çalışıyorlar.

Onun dışında, şu anda İstanbul'un yüzde 70'ini oluşturan gecekondu bölgeleri bu sorunla karşı karşıya. Öncelikli olarak şu anda en çok para edebilecek, kıymetli gördükleri yerleri boşaltmaya çalışıyorlar. Bu sempozyum da bizim için büyük

PLANLAMA
2006/4

bir avantaj olmuştur. Şu anda yaklaşık 7-8 mahalle bir araya geldi, önümüzdeki süreçte aynı sorunla karşı karşıya olan tüm İstanbul mahalleleri olarak bir araya gelip neler yapabileceğimizi aynı zamanda Odayla, mimarlarla, mühendislerle ve hukukçularla bu konuda ortak bir mücadele yürütmeyi düşünüyoruz.

Teşekkür ederim.

Erdoğan Yıldız (İstanbul Mahalle Dernekleri Platformu)

Hem Gürkan arkadaşına, hem Ali arkadaşına açıklama babında birkaç cümle de ben kurmak istiyorum.

Özgün bir deneyim yaşadığımızı düşünüyoruz, hem katılımçılık açısından, hem de mahallenin de plan yapmaya istekli olması açısından. İlk Maltepe E-5 kuzeyi nazım imar planı adı altındaki planlar ortaya çıktığında, belki de Türkiye’de ilk defa Gülsuyu-Gülensu Mahallesi’nden bir planlama sürecine itiraz yapıldı. 6 bine yakın hane, Büyükşehir Belediyesi’ne giderek itiraz dilekçeleri verdi, arkasından da 32’ye yakın yürütmeyi durdurma davası açtı. Bu planlılık açısından belki de Türkiye’de bir ilkti. Bizim karşı olduğumuz, bu planların bizim dışımızda dahilinde yapılmasıydı, masa başında yapılmasıydı. Dolayısıyla bizi yok sayan, bizim gerçekliğimize uymayan planlara karşıydık. Bunun arkasından, yine mimar ve mühendis arkadaşların sayesinde ve gönüllü katılımçıların sayesinde bir dizi salon toplantısı, ev toplantıları, kahve toplantılarıyla halkı bilgilendirip, bu bilgilendirme doğrultusunda yaklaşık 52 sokaktan 2’şer-3’er tane temsilci belirledik. Hem Gülsuyu, hem Gülensu Mahallesinden bu temsilcilerle birlikte bir üst komisyon oluşturduk. Bu üst komisyonla, gerek Mimar Sinan Üniversitesiyle, gerek İstanbul Büyükşehir Belediyesiyle, gerekse de Maltepe Belediyesiyle ortak görüşmeler yaptık. En azından bizim karşıımızdaki bu kurumlar, bizlere rağmen bir plan yapamayacakları konusunda netleşti. Gerçi somut bir adım atılmış değil, ama hâlâ şu konuda ısrar ediyorum: Biz deneyim süreci yaşıyoruz. Bütün mahalleli, bir planlama sürecini hem akademisyenlerle, hem Büyükşehir Belediyesiyle, hem ilçe belediyesiyle nasıl yapabileceğinin yolunu yordamını arıyoruz. Elbette bunun bilincindeyiz ki, bu sadece Gülsuyu-Gülensu Mahallesi’nde yapılacak çalışmayla bu planlama süreçleri bertaraf edilemeyecek. Dolayısıyla bir kent

konseynin kurulması gerekir. Tek başına bu da yetmiyor, aynı sorunla mücadele eden diğer kentlerle de bir birliktelik oluşturmanın yollarını, yöntemlerini araştırmak gerekiyor, aramak gerekiyor. Bu tek başına Ankara'nın sorunu da değil, İzmir'in, İstanbul'un sorunu da değil. Dolayısıyla bizim de bir alternatif süreci oluşturup, bu planlama karşısında daha teknik, daha hukuksal ve daha ayakları yere basan zeminleri oluşturmak gerekiyor.

Teşekkürler.

Tarık Çalışkan (Ankara Dikmen Vadisi Barınma Hakkı Bürosu)

Bana iki soru yöneltti arkadaşlar. Birinci soru, “şu anda mahalle ne yapıyor, ne ediyor, neler yapıyorsunuz?” dedi arkadaşımız.

Arkadaşlar; mahallede yaptığımız şeyler şu: Öncelikle mahallemizin tüm sokaklarında temsilciler oluşmuştur. Mahallenin ve mahallede yaşayan arkadaşlarımızın sorunlarını dinleyip, onların taleplerini bir havuzda toplayıp ve “o taleplere karşı ne yapabiliriz”i mahalleliyle birlikte tartışıyoruz. Her akşam farklı evlerde farklı sohbetler yapıyoruz, yani hem geleceğe yönelik, hem de bugün neler yaşadığımıza dair sohbetlerimizi yapıyoruz. Neler yapıyoruz; her akşam ateşler yakıyoruz. Mahallemizde güvenlik sorunu var, mahallemizde şu anda ulaşım, haberleşme, buna benzer birçok şey İ. Melih Gökçek tarafından kurulan ekipler tarafından kesiliyor, kablolar kopartılıyor. Bunun için mahallemizde güvenliği almış durumdayız, nöbetler yapıyoruz, her akşam düdükle çalışıyoruz, mahallemizi korumaya çalışıyoruz.

Mahallemizde bugüne kadar yaptığımız en güzel şeylerden bir tanesi şu: Paylaşımçı bir toplum olduk, dayanışmacı bir toplum olduk, kendi sorunlarına kendilerinin sahip çıktığı bir mahalleli, bir toplum olduk. Şu anda çalışmalarımız bu şekilde devam ediyor.

Bir diğer soru, çok yerinde bir soruydu; çünkü biz, toplum olarak ne zaman bize işneyi batırırlarsa, o zaman o sancıyı anlarız, o zaman ayağa kalkarız, ama iş işten geçmiş olur, böyle bir kültüre sahip bir toplumuz. Ben daha önce de söyledim, Dikmen Vadisi Projesinin 1 inci ve 2 nci etabı başlarken, ben o projenin içerisindeydim, yani o uygulamayı biliyordum ve o gün de biz, o projenin çok doğru bir proje olmadığını savunarak o günkü yerel yönetimde Murat Karayalçın vardı, Doğan vardı, biz onlarla da aynı mücadeleyi devam ettirdik. Gerçekten neden birden bire kentsel değişim-dönüşüm projesi böyle Dikmen Vadisi'nde uygulanmaya çalışıldığını biz o zaman da onlara sorduk ve böyle bir projenin sonucunda, gerçekten o ülkede yaşayan yoksul halka değil, birtakım sermaye kesiminin bir projesi olduğunu da biliyorduk. Ancak o gün de yine kendi çapımızda bir örgütlülük sağladık, dernek kurduk ve mücadeleye o gün de devam ettik. Tabii o günkü anlayışla bugünkü anlayış arasında hem evrensel anlamda, hem insana yaklaşım anlamında biraz farklılıklar var ve bizleri sonuçta şöyle bir şeyle karşı karşıya bıraktılar: “Siz gidin, mahalleli olarak kendi komisyonunuzu kurun, biz yerel yönetim olarak kendi komisyonumuzu kuralım, masaya oturalım; siz taleplerinizi iletin, biz de kendi taleplerimizi size sunalım, ortak bir noktada buluşalım ve bu sorunu çözelim” dediler. Gerçekten biz de o gün mahalleliye sorduk, mahallenin kendi taleplerini aldık, masaya yatırdık ve mahallenin istekleri doğrultusunda o gün ortak noktayı bulduk, sorun nispi de olsa, o günkü koşullarda çözülmüş oldu. Ama bugün “gerçekten çözüldü mü?” diye sorarsanız; hayır, çözülmüdü, çözülmüdüğini bugün de görüyoruz.

Teşekkür ediyorum arkadaşlar.

Mehmet Asım Hallaç (Sulukule Roman Kültürünü Geliştirme Derneği)

Etnik arındırma meselesini beyefendi sorduğu için, şunu söylemek istiyorum. Bugün Türkiye’de, Türkiye Cumhuriyetinde Polis Yasası dediğimiz yasanın içerisinde maalesef Romanlar denilen bizler, sizin aranızda dahi bulunmakla şüpheli şahıs durumuna düşüyoruz. Şüpheli Şahıs Yasası vardır, bizler şüpheli şahıssız. Biz şüpheli şahıs olduğumuza göre, bize neden Türkiye Cumhuriyeti hüviyetleri verdiler, neden askere alıyorlar, neden vergileri topluyorlar? Aslında burada çok konuşacak şeylerimiz var, ama zaman yok, o zamana sığdıramıyoruz. Sizleri bizim bölgelerimize davet etsek, oradaki yaşantıları birebir görseniz, bölgeyi de gözlerinizle görseniz, bakalım durabilecek misiniz?.. Özür dilerim, sorunuza böyle cevap veriyorum, onu biraz inceleyin lütfen.

Teşekkür ederim.

Serdar Karaduman (Oturum Başkanı)

Kentsel Dönüşüm olgusunu sürecin gerçek muhatapları ile konuştuk, onların değerlendirmelerini aldık. TMMOB Şehir Plancıları Odası olarak, kentlerin sosyal ve mekansal olarak kurulan ilişkilerden oluştuğunu ve kent planlamasının bu ilişkileri kamu yararı ve sosyal adaleti önde tutan bir anlayışla demokratik ve katılımcı bir biçimde organize etmesi gerektiğini hatırlattıkları için konuşmacılara ve katılımcılara teşekkür ederiz.

Dikmen
Vadisi
Projesinin
1 inci ve 2
nci etabı
başlarken,
ben o
projenin
içerisin-
deydim...
...o pro-
jenin çok
doğru
bir proje
olmadığını
savunarak
o günkü
yerel
yönetimde
Murat
Karayal-
çın vardı,
Doğan
vardı, biz
onlarla
da aynı
mücade-
leyi devam
ettirdik

PLANLAMA
2006/4

Özlem Çelik, 2007